

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.009.02.2022

**Pan
Andrzej Mańkowski
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
we Wrocławiu**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
we Wrocławiu
ul. Strzegomska 6
53-611 Wrocław

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/033 - „Usługi asystenta osobistego jako wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu, ul. Strzegomska 6, 53-611 Wrocław, dalej: MOPS we Wrocławiu lub Ośrodek.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Mańkowski, Dyrektor MOPS we Wrocławiu od 30 marca 2022 r., dalej: Dyrektor. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Anna Józefiak-Materna, Dyrektor MOPS we Wrocławiu w okresie od 15 listopada 2011 r. do 29 marca 2022 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Dostępność wsparcia dla osób niepełnosprawnych, w tym identyfikacja ich potrzeb, w szczególności w zakresie usług asystenta osoby niepełnosprawnej.2. Realizacja zadań wynikających z Programu, rozliczanie usług asystenckich oraz uzyskanie zakładanych efektów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021. Do realizacji kontroli wykorzystane zostaną także dokumenty sporządzone przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Joanna Marczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/88/22 z 14 kwietnia 2022 r.2. Marek Skrzypecki, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 22480. <p style="text-align: right;">(akta kontroli: tom I str. 127-136)</p>

¹ Dz. U. z 2022 r. poz.623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

MOPS we Wrocławiu podejmował działania w celu określenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami na terenie Wrocławia w zakresie zapewnienia dla nich asystencji. Realizował także programy i projekty dotyczące wspierania osób z niepełnosprawnościami, w tym finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego³ Program pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”⁴. Ośrodek prowadził także działania informacyjne skierowane do mieszkańców Wrocławia o uzyskanym wsparciu finansowym na usługi asystencji i innych formach pomocy dla osób z niepełnosprawnościami.

Realizując Program AON wydatkowano łącznie 2 563 685,70 zł, tj. 64,1% łącznej kwoty, w tym 1 642 010,63 zł, tj. 60,1% przyznanej kwoty w ramach edycji 2019-2020 oraz 921 675,07 zł, tj. 72,7% w ramach edycji na 2021 r. Niewykorzystanie zaplanowanej puli środków finansowych w głównej mierze spowodowane było czynnikami i okolicznościami zewnętrznymi, niezależnymi od MOPS we Wrocławiu, takimi jak m.in.: późne rozpoczęcie Programów AON, brak odpowiedniej liczby kandydatów na asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej⁵ oraz sytuacją związaną z pandemią COVID-19. Środki finansowe zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem. Wydatki były poniesione w okresie kwalifikowalności oraz na zadania określone w Programie AON. Dokonano przy tym terminowego zwrotu niewykorzystanej części środków z Funduszu Solidarnościowego na rachunek Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Dostępność wsparcia dla osób z niepełnosprawnych, w tym identyfikacja ich potrzeb, w szczególności w zakresie usług asystenta osoby niepełnosprawnej

Opis stanu faktycznego

MOPS we Wrocławiu przystępując do Programu AON przeprowadził badania dotyczące rozpoznania sytuacji osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących na terenie Wrocławia. Polegały one na analizie m.in. przyjętej 19 grudnia 2013 r. przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego „Dolnośląskiej Strategii Integracji Społecznej na lata 2014-2020”. Z powyższego dokumentu wynikało, że wśród 13 priorytetów zaplanowano dwa zadania związane z asystenturą, tj.: [1] wspieranie i rozwój usług asystenckich dla seniorów i osób o ograniczonej sprawności (priorytet: Wspieranie i rozwój usług na rzecz osób starszych i osób o ograniczonej sprawności ukierunkowanych na wspomaganie ich samodzielności i zapewnienie im opieki) oraz [2] rozwój usług asystencji osobistej (priorytet: Rozwój usług umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami prowadzenie aktywnego i niezależnego życia w dotychczasowym środowisku lokalnym). MOPS we Wrocławiu analizował i badał również inne dokumenty i opracowania⁷, które były podstawą do opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Zgodnie z ustawą z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1787, ze zm.). Dalej: ustawa o Funduszu Solidarnościowym.

⁴ Dalej: Program AON.

⁵ Dalej: asystent osobisty.

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ W sprawozdaniach z działalności MOPS we Wrocławiu za lata 2019-2021, raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich „Asystent osoby z niepełnosprawnością – zapotrzebowanie na miarę Konwencji o prawa osób

(akta kontroli: tom I str. 15-18, 127-136)

Przyjęta 15 lipca 2018 r. „Wrocławska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Wrocławia na lata 2018-2030”⁸ również uwzględniała zagadnienia związane z problemami osób niepełnosprawnych. Jedną z przesłanek formalnych Strategii wymieniono oś priorytetową „Włączenie społeczne”, realizowaną w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego. Przewidziano w nim działania w postaci usługi asystenckiej (wraz ze wsparciem towarzyszącym) skierowane do osób o różnym stopniu niesamodzielności, w tym do osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększenia poziomu zatrudnienia wśród osób z niepełnosprawnościami. Temat osób z niepełnosprawnościami pojawił się także m.in. w rozdziałach programu pn. „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, „Integracja społeczna na poziomie lokalnym” i „Uczestnictwo w kulturze”.

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

Dyrektor MOPS we Wrocławiu wyjaśnił, że Ośrodek przystępując do *Programu AOOD* rozpoznawał i analizował sytuację osób niepełnosprawnych mieszkających we Wrocławiu, a jej opis zamieszczał m.in. w corocznych sprawozdaniach z pracy MOPS we Wrocławiu. Dodał, że przed realizacją zadania pn. „Usługa Asystenta osobistego” brano pod uwagę m.in. raport Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej: RPO) „Asystent osoby z niepełnosprawnością – zapotrzebowanie na miarę Konwencji o prawa osób z niepełnosprawnościami” (Warszawa 2017 r.) oraz raport „Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych” – projekt realizowany na zlecenie PFRON (2017 r.).

(akta kontroli: tom I str. 15-18, 127-136)

Przed przystąpieniem do pierwszej edycji *Programu AOOD* (na lata 2019-2020) MOPS we Wrocławiu za pośrednictwem Fundacji Eudajmonia, skierował prośbę do ośmiu organizacji pozarządowych⁹ o przesłanie informacji o ewentualnym udziale tych organizacji w *Programie AOOD*, zapotrzebowaniu na liczbę godzin asystenckich na okres styczeń – grudzień 2020 r. oraz szacunkowej liczbie osób objętych asystencją z podziałem na osoby z orzeczeniem o umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności. Odpowiedzi od sześciu organizacji¹⁰ stanowiły podstawę szacowania ogólnego zapotrzebowania na usługę asystenta osobistego. Z szacunków tych wynikało, że w 2020 r. zapotrzebowanie to wynosiło 73 800 godzin dla 205 osób z niepełnosprawnościami (30h/osobę), w tym 171 osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 34 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Przy planowaniu drugiej edycji *Programu AOOD* (na 2021 r.) – zwrócono się do ośmiu organizacji pozarządowych¹¹. Z tak przeprowadzonego szacowania potrzeb wynikało¹², że zapotrzebowanie na usługę asystenta osobistego kształtowało się na poziomie 62 920 godzin dla 230 osób (średnio 22,8 godziny na

z niepełnosprawnościami”, raporcie „Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych”, tj. dokumentów wskazanych przez MOPS we Wrocławiu jako podstawę analiz, diagnoz przed przystąpieniem do Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

⁸ Uchwała Rady Miejskiej Wrocławia nr LIX/1378/18.

⁹ Do: [1] Polskiego Związku Niewidomych, [2] Stowarzyszenia OSTOJA na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami, [3] Fundacji „Promyk Słońca”, [4] Fundacji Imago, [5] Stowarzyszenia na Rzecz Równego Dostępu do Kształcenia „Twoje Nowe Możliwości”, [6] Fundacji „Eudajmonia”; [7] Fundacji „Wrocławskie Hospicjum dla Dzieci”, [8] Fundacji „Potrafię Pomóc”.

¹⁰ Od: [1] Polskiego Związku Niewidomych, [2] Stowarzyszenia OSTOJA na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami, [3] Fundacji „Promyk Słońca”, [4] Fundacji Imago, [5] Stowarzyszenia na Rzecz Równego Dostępu do Kształcenia „Twoje Nowe Możliwości”, [6] Fundacji „Eudajmonia”.

¹¹ Do: [1] Wrocławskiego Stowarzyszenia Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Intelakualnie BONITUM; [2] Polskiego Związku Niewidomych; [3] Polskiego Związku Głuchych Oddziału Dolnośląskiego; [4] Stowarzyszenia OSTOJA na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami; [5] Fundacji „Eudajmonia”; [6] Fundacji Imago; [7] Wrocławskiego Stowarzyszenia Głuchych „Nadzieja”; [8] Klubu Kibiców Niepełnosprawnych.

¹² Wszystkie organizacje pozarządowe, do których MOPS we Wrocławiu zwrócił się o informacje przesyłały swoje zapotrzebowania na usługi asystenckie.

jedną osobę)¹³, w tym 16 dzieci, 132 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 82 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

(akta kontroli: tom I str. 127-136, 137-138)

Poza *Programem AOOD*, MOPS we Wrocławiu realizował inne formy pomocy wspierania osób z niepełnosprawnościami, tj. warsztaty terapii zajęciowej (273 osoby w 2019 r., 271 w 2020 r. i 280 w 2021 r.), turnusy rehabilitacyjne (305 osób w 2019 r., 265 w 2020 r. i 263 w 2021 r. oraz 94 dzieci (do 16 roku życia) w 2019 r., 62 w 2020 r. i 106 w 2021 r.), usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze (2 925 osób w 2019 r., 2 617 w 2020 r. i 2 570 w 2021 r. oraz sześcioro dzieci w 2019 r., czworo w 2020 r. i dwoje w 2021 r.), domy pomocy społecznej (1 281 osób w 2019 r., 1 239 w 2020 r. i 1 330 w 2021 r. oraz 46 dzieci w 2019 r., 47 w 2020 r. i 54 w 2021 r.), ośrodki wsparcia oraz ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (131 osób w 2019 r., 126 w 2020 r. i 129 osób w 2021 r.)¹⁴, mieszkania chronione (11 osób w 2019 r., 10 w 2020 r. i 12 w 2021 r.).

W latach 2019-2021 MOPS we Wrocławiu realizował projekty współfinansowane ze środków UE oraz środków rządowych dotyczące osób z niepełnosprawnościami:

1. W 2019 r. dwa programy/projekty:
 - a. „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019 – celem było zwiększenie dostępności do wysokiej jakości bezpłatnych oraz trwałych usług opieki wytchnieniowej osób z niepełnosprawnością zamieszkujących Wrocław (łącna wartość projektu – 300 000,00 zł, w tym dofinansowanie z Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej¹⁵ – 240 000,00 zł),
 - b. Projekt „Samo-Dzielni” – edycja I – celem było zaspokojenie potrzeb mieszkańców Wrocławia z niepełnosprawnościami w zakresie usług asystenckich w systemie całodobowym (lub dziennym) w zaadaptowanym do tego celu i wyposażonym mieszkaniu (łącna wartość projektu – 1 999 269,55 zł, w tym dofinansowanie UE – 1 899 306,01 zł);
2. W 2020 r. pięć programów/projektów:
 - a. „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2019-2020 (łącna wartość projektu – 453 600,00 zł, w tym dofinansowanie z MRiPS 363 600,00 zł),
 - b. „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi” – celem była pomoc finansowa dla osób z niepełnosprawnościami, mieszkańców Wrocławia, które uczęszczały na zajęcia placówek działających minimum 10 miesięcy w roku przez minimum pięć dni w tygodniu (łącna wartość projektu – 2 460 000,00 zł – środki w 100% z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych)¹⁶,
 - c. „Azyl – usługi opiekuńcze dla osób niesamodzielnych” – celem programu było zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych przez utworzenie 20 miejsc opieki i świadczenie usług opiekuńczych oraz bytowych dla 240 osób w całodobowej placówce krótkoterminowego pobytu dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby pozostających bez zatrudnienia wymagających w pierwszej kolejności aktywizacji społecznej, które ze względu na wiek, stan zdrowia czy niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością

¹³ Od 3,95 do 37,5 godzin na 1 osobę.

¹⁴ Dzieci nie są objęte pomocą takich ośrodków.

¹⁵ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, od 6 października 2020 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej; dalej: MRPiPS lub MRiPS.

¹⁶ Dalej: PFRON.

- samodzielnego wykonywania, m.in. jednej z podstawowych czynności dnia codziennego (łączna wartość projektu – 3 825 999,00 zł, w tym dofinansowanie z UE – 3 625 199,05 zł),
- d. „Samo-Dzielni” – edycja II realizowana w latach 2020-2022 (łączna wartość projektu – 4 212 392,50 zł, w tym dofinansowanie UE – 4 001 761,37 zł),
 - e. „Droga do samodzielności” – celem programu było zwiększenie dostępu do mieszkalnictwa wspomagane poprzez utworzenie sześciu mieszkań treningowych oraz wsparcie 120 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, tj. m.in. osób wymagających pomocy i usług asystenckich (łączna wartość projektu – 1 982 285,60 zł, w tym dofinansowanie z UE – 1 878 688,32 zł);
3. W 2021 r. pięć programów/projektów, w tym program „Samo-Dzielni” – edycja II opisany powyżej:
- a. „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2021 (łączna wartość projektu – 523 692,00 zł, w tym dofinansowanie z MRiPS – 456 552,00 zł),
 - b. „KompAS” – celem programu było zwiększenie szans na integrację społeczną (w tym na podniesienie zdolności do zatrudnienia) uczestników (w tym osób z niepełnosprawnościami) poprzez podniesienie ich kompetencji osobistych, zwiększenie praktycznych umiejętności życiowych oraz korzystania z e-usług i Internetu, a także zwiększenie aktywności społecznej (łączna wartość projektu – 1 708 751,30 zł, w tym dofinansowanie z UE – 1 451 725,78 zł),
 - c. „Azyl usługi opiekuńcze dla osób niesamodzielnych” – łączna wartość projektu – 3 815 999,00 zł, w tym dofinansowanie z UE – 3 625 199,00 zł,
 - d. „Droga do samodzielności” – łączna wartość projektu – 1 982 985,60 zł, w tym dofinansowanie z UE – 1 878 688,32 zł.

W 2022 r. w MOPS we Wrocławiu nie uruchamiano nowych form pomocy dla osób z niepełnosprawnościami.

(akta kontroli: tom I str. 8-9, 127-136)

Przy przygotowaniu *Programu AON*, MOPS we Wrocławiu podjął działania informacyjne o uzyskanym wsparciu finansowym. Informacje w tym zakresie zamieszczano na portalu internetowym MOPS we Wrocławiu (www.mops.wroclaw.pl), portalu miejskim (www.wroclaw.pl) i profilu społecznościowym (@mopswroclaw) oraz portalach miejskich skierowanych do amazońki (www.amazonki.wroclaw.pl) i seniorów (www.seniorzy.wroclaw.pl). We wszystkich ww. informacjach, oprócz zaproszenia do uczestnictwa w *Programie AON*, informowano o procedurze ubiegania się o usługi asystenta osoby niepełnosprawnej, w tym niezbędnych dokumentach, miejscach przyjmowania wniosków i osobach mogących udzielić szczegółowych informacji.

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Stwierdzone
nieprawidłowości
OCENA CZĄSTKOWA

MOPS we Wrocławiu podejmował działania w celu określenia potrzeb osób z niepełnosprawnościami na terenie Wrocławia w zakresie zapewnienia dla nich asystencji. Realizował także programy i projekty dotyczące wspierania osób z niepełnosprawnościami, w tym finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego *Program AON*. Ośrodek prowadził także działania informacyjne skierowane do mieszkańców Wrocławia o uzyskanym wsparciu finansowym na usługi asystencji i innych formach pomocy dla osób z niepełnosprawnościami.

2. Realizacja zadań wynikających z Programu, rozliczanie usług asystenckich oraz uzyskanie zakładanych efektów

Opis stanu faktycznego

1. Stosownie do § 3 pkt 9 Statutu MOPS we Wrocławiu do zakresu zadań Ośrodka należał nadzór merytoryczny nad realizacją zadań publicznych zleczanych organizacjom pozarządowym.

Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia podał, że MOPS we Wrocławiu na podstawie statutu oraz jako jednostka budżetowa Gminy Wrocław odpowiadał za realizację zakresu rzeczowego i finansowego *Programu AON*. Kompetencje do realizacji i rozliczenia zadania wynikały z merytorycznej działalności MOPS we Wrocławiu. Do realizacji szczegółowych zadań funkcjonowały odpowiednie pełnomocnictwa Zastępcy Dyrektora MOPS we Wrocławiu (nr 41/2020, 68/2021).

(akta kontroli: tom I str. 169--178)

Przyjęta w trakcie realizacji *Programu AON* procedura weryfikowania i przydzielania usług asystentów osobistych polegała na następującym podziale zadań pomiędzy Urzędem Miejskim Wrocławia, MOPS we Wrocławiu i organizacje pozarządowe:

1. Wkład merytoryczny do wniosku o przyznanie środków przygotował MOPS we Wrocławiu;
2. Wniosek o przyznanie środków z Funduszu Solidarnościowego został złożony do Wojewody Dolnośląskiego przez Urząd Miejski Wrocławia;
3. Umowę o przyznanie środków z Funduszu Solidarnościowego podpisali przedstawiciele Urzędu Miejskiego Wrocławia;
4. Wkład merytoryczny do przeprowadzenia konkursu przygotował MOPS we Wrocławiu;
5. Opracowanie formalne konkursu oraz jego ogłoszenie i przeprowadzenie należało do kompetencji Urzędu Miejskiego Wrocławia;
6. Umowy z organizacjami pozarządowymi na realizację *Programu AON* podpisali przedstawiciele Urzędu Miejskiego Wrocławia, zastrzegając w nich możliwość przeprowadzenia kontroli realizacji zadania;
7. Za przyznawanie usług asystentów osobistych odpowiadał MOPS we Wrocławiu¹⁷;
8. Za prawidłową realizację umów *Programu AON*, w tym za prawidłowość kwalifikacji asystentów odpowiadały (zgodnie z ww. umowami) organizacje pozarządowe;
9. Środkami na obsługę *Programu AON* dysponował MOPS we Wrocławiu;
10. Zwrotów niewykorzystanych środków dokonywały organizacje pozarządowe bezpośrednio na rachunek bankowy utworzony w Urzędzie Miejskim Wrocławia;
11. Wkład merytoryczny do sprawozdań z realizacji *Programu AON* kierowanych do Wojewody Dolnośląskiego odpowiadał MOPS we Wrocławiu;
12. Sprawozdania z realizacji *Programu AON* kierowane do Wojewody Dolnośląskiego przygotowywał Urząd Miejski Wrocławia.

(akta kontroli: tom I str. 184-188)

¹⁷ Formalna ocena wniosku o wyrażenie zgody na podjęcie usługi realizowanej w Programie (przyznanie asystenta) stanowiła po przesłaniu do stowarzyszenia polecenie dla NGO do przydzielenia AON.

Wnioski na środki finansowe w latach 2019-2021 z *Programu AOOD* obejmowały:

1. edycja na lata 2019-2020 (rok 2020) – 245 osób z niepełnosprawnościami, w tym: 171 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i 74 osoby z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; 88 200 planowanych godzin usług asystenckich, w tym 61 560 godzin dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 26 640 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; koszt ogółem – 2 731 489 zł,
2. edycja 2021 – 215 osób z niepełnosprawnościami, w tym: 16 dzieci, 138 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i 61 osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; 58 050 planowanych godzin usług asystenckich, w tym 4 320 dla dzieci, 37 260 dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 16 470 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; koszt ogółem – 2 536 308,54 zł.

Dyrektor MOPS we Wrocławiu wyjaśnił, że wnioskowano o większą liczbę godzin (edycja na lata 2019-2020), ponieważ założono, że do konkursu może zgłosić się dodatkowy podmiot. Ponadto zdaniem Dyrektora MOPS we Wrocławiu powyższe zwiększenie miało nie tylko zaspokoić potrzeby na usługi asystentów osobistych, ale także zaktywizować pozostałe organizacje pozarządowe działające na otwartym rynku. Z realizacji zadań w 2020 r. wynikało, że organizacje nie wykorzystywały wszystkich godzin. Wpływ na realizację miał też stan pandemii COVID-19.

(akta kontroli: tom I str. 63, 121)

Wniosek o dofinansowanie zadań usług asystentów osobistych w edycji na 2021 r. został zmieniony w wyniku redukcji kwoty przyznanej dla województwa dolnośląskiego o 50%¹⁸, tj. z 21 035 185,65 zł do 10 517 592,83 zł. W związku z tym na polecenie otrzymane z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu zostały zmienione wnioskowane parametry: 125 osób z niepełnosprawnościami (58,1% pierwotnej liczby), w tym 10 dzieci (62,5%), 85 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (61,6%) i 30 osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (49,2%); 30 000 planowanych godzin usług asystenckich (51,7% pierwotnie planowanej liczby), w tym 2 400 dla dzieci, 20 400 dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 7 200 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; koszt ogółem – 1 268 127,24 zł (50,0%).

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

Dyrektor MOPS we Wrocławiu wyjaśnił, że w wyniku aktualizacji wniosku (redukcja kwoty przyznanej dla województwa dolnośląskiego) organizacje pozarządowe tak rozdysponowały godziny, aby wszystkie osoby wymagające wsparcia były objęte pomocą, choćby w mniejszym zakresie. Wsparcie było tak organizowane, aby każda osoba zgłaszająca taką potrzebę otrzymała choć po kilka godzin usługi. W wyniku takiego działania z pomocy skorzystała większa liczba osób niż zakładana, lecz w mniejszym zakresie.

(akta kontroli: tom I str. 121)

Zgodnie z wymogami *Programu AOOD* Rada Miejska Wrocławia podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do *Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”* – edycja 2019-2020¹⁹, a oświadczenia o przyjęciu środków finansowych złożyła 25 listopada 2019 r. (edycja 2019-2020) oraz 4 marca 2020 r., tj. niezwłocznie po ogłoszeniu wyników naboru. Powyższe oświadczenia opiewały na kwoty 2 731 489,00 zł (edycja 2019-2020) i 1 268 127,24 zł (edycja 2021). Umowy

¹⁸ Pismo DUW z dnia 1 marca 2021 r. (l.dz. ZP-ZS.3122.325.2020.DP).

¹⁹ Uchwała nr XV/428/19 z 21 listopada 2019 r.

dotacyjne w sprawie przyznania gminie Wrocław środków z Funduszu Solidarnościowego podpisano w wyznaczonych terminach i w kwotach wynikających z powyższych oświadczeń.

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

2. Realizując Program AOODN wydano 1 642 010,63 zł, tj. 60,1% przyznanej kwoty (edycja 2019-2020) i 921 675,07 zł (edycja 2021), tj. 72,7% przyznanej kwoty. Na powyższe wydatki składały się m.in. odpowiednio: wykonanie godzin usług asystenta – 1 608 694,10 zł (edycja 2019-2020) i 909 216,12 zł (edycja 2021); zakup środków ochrony osobistej dla asystentów – 0,00 zł i 1 972,51 zł; zakup biletów komunikacji publicznej – 26 381,58 zł i 2 795,54 zł; przejazdy własnym środkiem transportu – 0,00 zł i 3 545,96 zł; ubezpieczenie OC i NNW asystentów – 0,00 zł i 3 539,14 zł; zakup biletów wstępu na wydarzenie kulturalne/rozrywkowe/sportowe dla asystenta towarzyszącego uczestnikowi – 0,00 zł i 605,8 zł; koszt obsługi programu – 6 934,95 zł i 0,00 zł.

Do budżetu Wojewody Dolnośląskiego zwrócono 1 089 478,37 zł (edycja 2019-2020) i 346 452,17 zł (edycja 2021), w tym kwotę niewykorzystanych środków na realizację Programu AOODN – 1 082 824,32 zł i 321 586,93 zł; kwotę niewykorzystanych środków na obsługę Programu AOODN – 6 654,05 zł i 24 865,24 zł. Do budżetu Wojewody zwrócono również odsetki bankowe od niewykorzystanych środków na realizację zadania – 198,53 zł (edycja 2019-2020) i 335,24 zł (edycja 2021).

(akta kontroli: tom I str. 3)

Liczba osób objętych usługami asystencji osobistej (370 – edycja 2019-2020²⁰ i 263 – edycja 2021²¹) była niższa niż wnioskowana (245 – edycja 2019-2020²² i 125 – edycja 2021²³). Nie zrealizowano również liczby godzin (54 154,5 - edycja 2019-2020)²⁴ i 23 384 - edycja 2021²⁵) z planowanymi poziomami tego parametru: 88 200 (edycja 2019-2020)²⁶ i 58 050 (edycja 2021)²⁷.

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

Dyrektor MOPS we Wrocławiu wyjaśnił, że szacując potrzeby do składanego wniosku, brane były pod uwagę różne dane m.in. zgłaszane przez organizacje pozarządowe potrzeby, zrealizowane przez MOPS we Wrocławiu usługi opiekuńcze i specjalistyczne. Zakładane potrzeby mogły różnić się od wykonania, gdyż: okres realizacji tych usług był późniejszy niż wnioskowanie potrzeb, docelowo mogli zmienić się beneficjenci, którzy wymagali mniejszej liczby godzin oraz błędnie określono zakładane parametry.

(akta kontroli: tom I str. 122)

²⁰ W tym 256 osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 114 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

²¹ W tym 195 osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 59 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i dziewięć dzieci.

²² W tym 171 osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 74 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

²³ W tym 10 dzieci, 85 osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 30 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

²⁴ W tym 38 831,5 godzin dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 15 323 godziny dla osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

²⁵ W tym 17 782 godziny dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 4 919 godzin dla osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz 683 godziny dla dzieci.

²⁶ W tym 61 560 dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 26 640 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności

²⁷ W tym 4 320 dla dzieci, 37 260 dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 16 470 osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności

Koszt godziny pracy asystenta wyniósł 29,71 zł (edycja 2019-2020) i 38,88 zł (edycja 2021), tzn. nie przekroczył limitu określonego w *Programie AOOD*, tj. 30 zł (edycja 2019-2020)²⁸ i 40 zł (edycja 2021)²⁹.

(akta kontroli: tom I str. 3, 10, 127-136)

W latach 2019-2021 do MOPS we Wrocławiu oraz Urzędu Miejskiego Wrocławia nie wpłynęły skargi na jakość, zakres lub sposób wykonania usługi asystenckiej.

(akta kontroli: tom I str. 11-14)

3. Gmina Wrocław podpisała stosowne umowy ze stowarzyszeniami na realizację zadania publicznego pn. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”³⁰. W latach 2019-2020 rolę asystenta osobistego pełniły osoby zatrudniane przez te organizacje. Usług tych nie realizowały osoby zatrudnione w MOPS we Wrocławiu.

(akta kontroli: tom I str. 39)

Na 15 wybranych losowo przypadków osób wykonujących usługę asystenta osobistego³¹ w latach 2019-2020 nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie udokumentowania spełniania wymogów kwalifikacji asystentów osobistych.

(akta kontroli: tom I str. 64-105, 106-113, 122)

W *Programie AOOD* kadry asystentów osobistych zapewniały organizacje pozarządowe (na podstawie umów z gminą Wrocław), a wszyscy asystenci byli zatrudniani w organizacjach pozarządowych na umowach zlecenie lub na podstawie umów o współpracy (w przypadkach osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą), w związku z tym nie występowało zjawisko nadgodzin. Dyrektor MOPS we Wrocławiu poinformował, że organizacje pozarządowe nie zgłaszały problemów z zatrudnianiem asystentów.

(akta kontroli: tom I str. 122)

Zatrudniani asystenci oceniani byli przez pracowników organizacji pozarządowych realizujących *Program AOOD* w imieniu gminy Wrocław.

Z wyjaśnień Dyrektora MOPS we Wrocławiu wynikało, że nie wszystkie organizacje pozarządowe, z którymi gmina Wrocław podpisała stosowne umowy, dokonywały sformalizowanych ocen pracowników pełniących usługę asystencką. Z przedstawionego przez Dyrektora MOPS we Wrocławiu wykazu wynikało, że tylko trzy organizacje z dziewięciu, z którymi podpisano umowy, tj. 33,3% (NADZIEJA, OSTOJA, PZN) przeprowadzały ocenę tych pracowników. W pozostałych organizacjach ocenę asystentów opierano na przeprowadzonych pisemnych ankietach ewaluacyjnych (EUDAJMONIA) lub na tzw. bieżącym monitoringu³².

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

W latach 2019-2021 MOPS we Wrocławiu realizując zadania *Programu AOOD* podpisał umowy z dziewięcioma organizacjami³³. Podpisanie ww. umów nastąpiło

²⁸ Rozdział V pkt 15 Programu.

²⁹ Rozdział V pkt 19 Programu.

³⁰ Umowy podpisane na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1327, ze zm.) z: [1] Wrocławskim Stowarzyszeniem Głuchych „Nadzieja” (dalej: NADZIEJA); [2] Fundacją „Eudajmonia” (dalej: EUDAJMONIA); [3] Fundacją Imago (dalej: IMAGO); [4] Stowarzyszeniem OSTOJA Na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami (dalej: OSTOJA); [5] Fundacją „Promyk Słońca” (dalej: PROMYK); [6] Polskim Związkiem Głuchych Oddział Dolnośląski (dalej: PZG); [7] Polskim Związkiem Niewidomych Okręg Dolnośląski (dalej: PZN); [8] Wrocławskim Stowarzyszeniem na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie „BONITUM” (dalej: BONITUM); [9] Klubem Kibiców Niepełnosprawnych (dalej: KKN).

³¹ MOPS we Wrocławiu w związku z przyznawaniem usług asystenckich posiadał dokumentację osobową asystentów osobistych.

³² Polegającym m.in. na rozmowach/kontaktach z asystentami i ich podopiecznymi (kontrola prawidłowości realizowanych usług) oraz weryfikację i rozliczanie miesięcznych kart realizacji usług.

³³ 2020 r. – EUDAJMONIA, IMAGO, NADZIEJA, OSTOJA, PROMYK, PZG, PZN; 2021 r. – BONITUM, EUDAJMONIA, IMAGO, KKN, NADZIEJA, OSTOJA, PROMYK, PZN (dwie umowy).

w wyniku rozstrzygnięcia trzech otwartych konkursów ofert na realizację zadania publicznego. Wszystkie ogłoszenia otwartego konkursu ofert zawierały informacje o rodzaju zadania, zasadach przyznawania dotacji, terminach i warunkach realizacji zadania.

Dyrektor Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia wyjaśnił, że w ww. umowach widniał zapis, w którym zleceniobiorcy (organizacje pozarządowe) zobowiązywały się realizować umowę z należytą starannością, a w szczególności ponosząc wydatki celowo, racjonalnie i oszczędnie, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w sposób zapewniający prawidłową i terminową realizację zadania oraz osiągnięcie celów zawartych w *Programie AON*, co wskazywało na obowiązek realizacji zadania zgodnie z zasadami *Programu AON*.

(akta kontroli: tom I str. 170-172)

Organizacje realizujące usługi asystenckie były zobowiązane do składania comiesięcznych zestawień z realizacji oraz na koniec roku rocznego sprawozdania - co zostało ustalone w umowach dotacyjnych z ww. organizacjami. W okresie obowiązywania ww. umów wykonawcy składali miesięczne sprawozdania ze swojej działalności oraz roczne, po zakończeniu realizacji zadania. Sprawozdania te były weryfikowane przez MOPS we Wrocławiu. Miesięczne i roczne sprawozdania były dokumentami sporządzanymi na potrzeby realizacji *Programu AON* i nie były wymagane.

(akta kontroli: tom I str. 39, 114-115, 123, 127-136)

W okresie realizacji *Programu AON*, a także po jego zakończeniu, MOPS we Wrocławiu nie prowadził badań ankietowych dotyczących zadowolenia podopiecznych z wykonywanych usług asystenckich, a także nie wykonywał wizyt monitorujących.

Dyrektor MOPS we Wrocławiu wyjaśnił, że w trakcie realizacji *Programu AON* nie przeprowadzano badań ankietowych dot. zadowolenia uczestników programu, gdyż przeprowadzane były rozmowy z beneficjentami dotyczące stopnia zadowolenia ze świadczonych usług. Z tego także powodu nie przeprowadzano wizyt monitorujących. W latach 2020-2021 jedna z pracownic MOPS we Wrocławiu przeprowadziła 23 rozmowy (z 20 osobami) z beneficjentami *Programu AON*. Pracownica oświadczyła, że wszyscy ankietowani wysoko oceniali zakres realizowanych usług oraz ich jakość i zgłaszali satysfakcję z tej formy pomocy.

(akta kontroli: tom I str. 114, 123, 125)

Na 15 wysłanych do asystentów ankiet odpowiedziało sześć osób (cztery kobiety i dwóch mężczyzn, w wieku od 22 do 70 lat). Z otrzymanych ankiet wynikało m.in., że:

- 1) w funkcjonowaniu usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych należałoby (aby działalność ta przyniosła oczekiwane efekty indywidualne i społeczne): zweryfikować istniejące przepisy prawne i dostosować do potrzeb w tym zakresie (jedna osoba); zwiększyć nakłady finansowe na tę formę pomocy (pięć osób); wprowadzić możliwość szkoleń dla asystentów osobistych (dwie osoby); zapewnić ciągłość takich usług (trzy osoby);
- 2) jako szczególnie atrakcyjne aspekty zawodu asystenta osobistego wymieniono: pomoc ludziom (cztery osoby); nienormowany czas pracy (dwie osoby); satysfakcję z pracy (jedna osoba).

(akta kontroli: tom I str. 139-144)

4. Przyznawanie usług asystenta osobistego odbywało się dwuetapowo, tj. najpierw następowała ocena formalna kart zgłoszeniowych (w MOPS we Wrocławiu)³⁴, a następnie przyznanie godzin asystenckich (w organizacjach pozarządowych, z którymi gmina Wrocław podpisała stosowne umowy). Za formalną ocenę (tj. ocenę czy wniosek spełnia wymogi formalne oraz czy osoba składająca wniosek spełnia wymogi *Programu AON*), w MOPS we Wrocławiu, odpowiadały dwie osoby zatrudnione na stanowiskach starszego specjalisty oraz pomocy administracyjno-biurowej.

W MOPS we Wrocławiu w trakcie realizacji *Programu AON* edycji 2019-2020 nie opracowano zasad przyznawania usług asystenckich, które określałyby model postępowania przy przyznawaniu usług, w szczególności w sytuacji dużej liczby osób chętnych do korzystania z takich usług i niewystarczającej liczby godzin wsparcia lub asystentów.

Dyrektor MOPS we Wrocławiu wyjaśnił, że przyznając usługi asystenta osobistego kierowano się wytycznymi *Programu AON*, które określały adresatów takiej usługi i warunki jakie musiała spełniać osoba z niepełnosprawnością aby otrzymać wsparcie. Dodał że: [1] osoby zgłaszające się do MOPS we Wrocławiu były weryfikowane już na etapie rozmów bezpośrednich i telefonicznych, [2] zadaniem MOPS we Wrocławiu była weryfikacja danych ujętych w karcie zgłoszenia oraz weryfikacja czy osoby zgłaszające się do programu korzystały dotychczas z przyznanych przez Ośrodek usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, [3] wnioski o przyznanie usług asystenckich były rozpatrywane w MOPS we Wrocławiu według kolejności przyjęcia, następnie osoby ubiegające się o ww. usługę były kierowane do organizacji zajmujących się w danym roku realizacją usług i tam następował przydział godzin oraz były omawiane szczegóły świadczenia asystentury, [4] w każdym przypadku ubiegania się o przyznanie usługi, osoba z niepełnosprawnością lub jej opiekun składali w MOPS we Wrocławiu kartę zgłoszenia.

Wszystkie osoby z niepełnosprawnościami, które w trakcie obowiązywania *Programu AON* zgłosiły chęć korzystania z usług asystenta osobistego zostały objęte tą usługą.

(akta kontroli: tom I str. 43-45, 127-136)

Realizując *Program AON* tylko jednej osobie w 2021 r. odmówiono przydzielenia asystenta, a powodem było przekroczenie przez tę osobę limitu usług tego rodzaju w ramach innych programów (zgodnie z zapisem rozdziału V pkt 13 *Programu AON*). Osoba, której MOPS we Wrocławiu odmówił przydzielenia asystenta osobistego nie odwoływała się od tej decyzji.

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

Dyrektor MOPS we Wrocławiu wyjaśnił, że z informacji od organizacji pozarządowych realizujących *Program AON* wynikało, że w trakcie epidemii COVID-19 duża część osób zgłaszających się miała obawy przed bezpośrednim spotkaniem z koordynatorem usług (początek realizacji *Programu* przypadła na czas największych obostrzeń), a następnie z asystentami skierowanymi do udzielania wsparcia. Rozmowy z podopiecznymi oraz diagnozy potrzeb odbywały się więc w dużej mierze telefonicznie. Dodatkowo, część kadry miała obawy przed podjęciem się realizacji usług, zwłaszcza realizowanych w większych skupiskach ludzi (urząd, przychodnia, transport publiczny, sklep). Problem ten szczególnie dotyczył asystentów w wieku emerytalnym, którzy sami znaleźli się w grupie zwiększonego ryzyka. Dyrektor MOPS we Wrocławiu dodał, że z informacji pozyskanych z organizacji pozarządowym wynikało, że z powodu COVID-19 zrezygnowało ok. 10

³⁴ Stanowiąca decyzję o przyznaniu asystenta osobie z niepełnosprawnościami.

osób. Zauważył jednak, że z jednej strony pandemia mocno ograniczyła możliwość korzystania z usług asystenta (teleporady, zamknięte ośrodki kultury, lockdown itd.), z drugiej – pomoc w takiej formie okazała się niezbędna i większość organizacji zrealizowała zakładane cele.

(akta kontroli: tom I str. 40-45)

Na 15 wybranych losowo osób³⁵ pełniących rolę asystenta osobistego w 2020-2021 (w sześciu organizacjach pozarządowych) ustalono, że we wszystkich przypadkach dotyczących 2020 r. przy wypełnianiu kart realizacji usług asystenta stosowano wzór załączony do *Programu AONN* (edycja 2019-2020). W odniesieniu do kart realizacji usług asystenta wypełnianych w 2021 r. obok daty usługi oraz liczby zrealizowanych godzin, podawano także rodzaj usługi oraz miejsce realizacji usług asystenta. W przypadkach uszczegółowienia ww. wpisów (lata 2020-2021) pojawiały się informacje o m.in. wyjściu na spacer, do kościoła, w celu załatwienia spraw (urząd, przychodnia itp.), wspólnych zakupach, grach i zabawach, rozmowie (towarzyskiej, wsparciu, poradzie itp.), pomocy przy czytaniu (książki, prasy) i zajęciach sportowych.

(akta kontroli: tom I str. 64-105)

Na przykładzie 30 wybranych losowo osób (37 przypadków przyznania usługi asystenta osobistego)³⁶ ustalono, że:

- 1) wszystkie były obsługiwane przez organizacje pozarządowe;
- 2) wśród ww. osób było: 13 kobiet (17 przypadków przyznania) i 17 mężczyzn (20 przypadków);
- 3) wśród ww. osób było pięcioro dzieci (pięć przypadków przyznania) – wszyscy asystenci obsługujący te osoby posiadali zaświadczenie psychologa o braku przeciwwskazań do wykonywania czynności przez asystenta, tj. zgodnie z pkt 4 rozdziału V *Programu AONN* – edycja 2021;
- 4) we wszystkich przypadkach osoby z niepełnosprawnością składając wnioski o przyznanie usług asystenta załączyły do nich kserokopie aktualnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności;
- 5) wśród ww. osób dorosłych (25 osób, 32 przypadki przyznania) były cztery osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (6 przypadków przyznania) oraz 21 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności (26 przypadków przyznania);
- 6) żadna z ww. osób nie korzystała z usług asystenta w ramach innych programów / projektów³⁷;
- 7) czas oczekiwania na rozpoczęcie realizacji usług wynosił do 141 dni, przy czym w przypadku sześciu osób (sześć przypadków przyznania) usługi zaczęto realizować od jednego do 19 dni przed złożeniem wniosku o ich przyznanie;
- 8) we wszystkich badanych przypadkach wykonywany zakres usług nie wykraczał poza czynności wskazane w rozdziale V *Programu AONN*, w pkt 10 (edycja 2019-2020) i pkt 7 (edycja 2021);

³⁵ MOPS we Wrocławiu w związku z przyznawaniem usług asystenckich posiadał dokumentację osobową asystentów osobistych sprawujących usługi AONN w organizacjach pozarządowych.

³⁶ 10 osób korzystających z usług AONN wyłącznie w 2020 r., w tym cztery osoby, które zgodnie z deklaracją MOPS we Wrocławiu zrezygnowały z powyższych usług, 10 osób korzystających z usług AONN wyłącznie w 2021 r., w tym pięcioro dzieci i jedna osoba, która zgodnie z deklaracją MOPS we Wrocławiu zrezygnowała z usług oraz 10 osób, które korzystały z ww. usług w 2020 r. i 2021 r. (17 wybranych losowo przypadków przydziału).

³⁷ Na podstawie oceny formalnej wniosku o przyznanie asystentury MOPS we Wrocławiu sprawdzał również czy wnioskujący korzystał z innych usług, co odnotowywano na wniosku. Dodatkowo wnioskujący za każdym razem we wniosku składali również oświadczenie w tym zakresie.

- 9) w przypadku 16 osób (16 przypadków przyznania) nie zrealizowano przyznanego limitu godzin usług asystenta osobistego;
- 10) wśród ww. badanych przypadków świadczenia usług w 2020 r. (edycja 2019-2020) nie było nieuzasadnionej pracy poza godzinami wskazanymi w rozdziale V pkt 12 *Programu AOOD*;
- 11) we wszystkich przypadkach usługa była realizowana tylko dla jednego uczestnika *Programu AOOD*³⁸;
- 12) we wszystkich przypadkach koszt jednostkowy (jednej godziny) usług asystenta nie przekroczył 30 zł (edycja 2019-2020) i 40 zł (edycja 2021), tj. był zgodny z ograniczeniami wynikającymi z rozdziału V *Programu AOOD*;
- 13) 21 asystentów realizujących usługi (35 przypadków przyznania) legitymowało się dokumentami uprawniającymi do realizacji usług asystenta osobistego;
- 14) we wszystkich przypadkach asystenci rzetelnie prowadzili wymaganą dokumentację;
- 15) we wszystkich przypadkach karty realizacji usług asystenta osobistego były potwierdzane przez uczestników *Programu AOOD* lub ich opiekunów prawnych;
- 16) w żadnym przypadku nie przyznano kolejnych godzin usług asystenta osobistego w ramach środków własnych;
- 17) trzech uczestników *Programu AOOD* (trzy przypadki przyznania) zrezygnowało z korzystania z usług asystenta osobistego, żaden z nich przed złożeniem rezygnacji nie składał reklamacji / skarg na jakość otrzymywanych usług.

(akta kontroli: tom I str. 179-181, 205-210)

Na 30 ankiet³⁹ wysłanych do osób korzystających z usług asystenta, 11 osób odpowiedziało (w tym jedno dziecko do 16 roku życia⁴⁰ oraz cztery kobiety i sześciu mężczyzn, w wieku od 34 do 80 lat). I tak:

- 1) wszyscy posiadali orzeczenie o niepełnosprawności, w tym wśród osób dorosłych (10 osób): o lekkim stopniu niepełnosprawności (dwie osoby); o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (trzy osoby); o znacznym stopniu niepełnosprawności (pięć osób);
- 2) ankietowani korzystali z usług asystenta: mniej niż pół roku (jedna osoba); od pół roku do roku (jedna osoba); od roku do dwóch lat (cztery osoby); ponad dwa lata (pięć osób);
- 3) asystenci osobiście najczęściej wspierali w: prowadzeniu gospodarstwa domowego, np. w sprzątanii, robieniu zakupów (siedem osób); wykonywaniu czynności zleconych przez lekarza np. podawaniu leków, zmianie opatrunków (trzy osoby); dotarciu i korzystaniu z kina, teatru, muzeum, restauracji, kawiarni (siedem osób); dotarciu na spotkanie z rodziną lub znajomymi (osiem osób); wyjściu na spacer (siedem osób); załatwianiu spraw urzędowych (osiem osób); dotarciu na wizytę u lekarza lub rehabilitację (dziewięć osób); w zakresie praktyk religijnych, np. dotarcie do świątyni (trzy osoby); rozmowie z otoczeniem, np. w przypadku trudności z werbalnym komunikowaniem się (trzy osoby); innych czynnościach (pięć osób), tj. wypełnianiu dokumentów i pisaniu pism; porządkowaniu cmentarza, pieczeniu ciasta i przygotowywaniu potraw;

³⁸ Sprawdzenia, zgodnie z założeniami kontroli NIK, dokonano porównując poszczególne godziny pracy asystentów obsługujących wybrane osoby (w ramach próby).

³⁹ 10 osób, które korzystały z usług AOOD wyłącznie w 2020 r. (w tym cztery osoby, które zrezygnowały z tych usług w ww. okresie); 10 osób, które korzystały z usług AOOD wyłącznie w 2021 r. (w tym: pięcioro dzieci do 16 r.ż. oraz jedna osoba, która z tych usług zrezygnowała w ww. okresie), 10 osób, które korzystały z usług w 2020 r. i 2021 r.

⁴⁰ Za dzieci do 16 roku życia na pytania ankietowe odpowiadali ich opiekunowie.

odczytywaniu korespondencji, dokumentów, pism, przesyłek; tłumaczeniu (język migowy); rozwiązywaniu problemów technicznych w domu; w docieraniu na zajęcia sportowe i ich uprawianiu;

- 4) ankietowani przed rozpoczęciem korzystania z usług asystenta osobistego spędzali czas poza domem: codziennie (jedna osoba), kilka razy w tygodniu (pięć osób), kilka razy w miesiącu (pięć osób), w ogóle nie wychodzili z domu, tj. częściej niż korzystając z usług asystenta (dwie osoby) lub rzadziej niż korzystając z usług asystenta (dziewięć osób);
- 5) korzystając z usług asystenta ankietowani spędzali czas poza domem: codziennie (pięć osób), kilka razy w tygodniu (pięć osób), kilka razy w miesiącu (jedna osoba);
- 6) zdaniem ankietowanych obecnie, dzięki uzyskanej pomocy asystenta lepiej radzili sobie z różnymi trudnymi sytuacjami życiowymi (sześć osób – zdecydowanie tak i cztery osoby – raczej tak)⁴¹;
- 7) ogólnie ankietowani oceniając swoje zadowolenie ze wsparcia jakie otrzymywali od asystenta wykazali zadowolenie (siedem osób – bardzo zadowolonych, cztery osoby – zadowolone);
- 8) odpowiadając na pytanie jak zmieniło się życie w czasie korzystania z usług asystenta, ankietowani odpowiedzieli, że: byli bardziej aktywni (sześć osób), poprawiła się ich jakość życia (pięć osób), wsparcie asystenta była znaczną pomocą w życiu (jedna osoba) lub odciążała rodzinę (jedna osoba).
- 9) żaden ankietowany nie wskazał aby pojawiły się jakieś trudne sytuacje w kontakcie z asystentem;

(akta kontroli: tom I str. 145-168)

5. Wojewoda Dolnośląski na realizację *Programu AON* przekazał łącznie 3 999 616,24 zł, w tym 2 731 489,00 zł na jego realizację w 2020 r. i 1 268 127,24 zł w 2021 r. Przekazanie środków *Programu AON* odbyło się zgodnie z terminami wskazanymi w umowach dotacji, tj. do 10 kwietnia 2020 r., do 10 lipca 2020 r., do 9 października 2020 r., do 6 sierpnia 2021 r. oraz do 16 października 2021 r.

(akta kontroli: tom I str. 3, 127-136)

MOPS we Wrocławiu nie prowadził wyodrębnionego rachunku bankowego. Konto bankowe do realizacji *Programu AON* zostało utworzone w Urzędzie Miejskim Wrocławia. MOPS we Wrocławiu prowadził natomiast odrębny rachunek dla środków *Programu AON* przeznaczonych na jego obsługę administracyjną.

(akta kontroli: tom I str. 49,57)

Przekazane do MOPS we Wrocławiu środki wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem, zawartymi umowami, wnioskami złożonymi do Wojewody Dolnośląskiego. Wydatki MOPS we Wrocławiu zostały poniesione w okresie kwalifikowalności oraz na zadania określone w *Programie AON*.

(akta kontroli: tom I str. 137-138)

W trakcie realizacji obu edycji *Programu AON*: [1] nie wystąpiły w MOPS we Wrocławiu przesunięcia w zakresie wydatkowania środków pomiędzy poszczególnymi pozycjami kosztów; [2] kwota środków na obsługę *Programu AON* była wystarczająca; [3] środki Funduszu Solidarnościowego przeznaczone na obsługę *Programu AON* nie zostały przekazane podmiotom zewnętrznym, którym zlecono realizację usług; [4] dla środków przeznaczonych na obsługę *Programu AON* w MOPS we Wrocławiu prowadzono wyodrębnioną dokumentację

⁴¹ Na pytanie o uzyskanej pomocy asystenta nie odpowiedziało ankietowane dziecko.

finansowo-księgową i ewidencję księgową w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.

(akta kontroli: tom I str. 50, 137-138)

W ramach tych wydatków: [1] dokumentacja finansowo-księgową została opisana zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 21 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴², [2] nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek, kar lub opłat, [3] wydatków dokonywano z wyodrębnionego rachunku baniowego dla środków Funduszu Solidarnościowego, [4] żadnych płatności nie realizowano w formie gotówkowej.

(akta kontroli: tom I str. 50, 137-138)

MOPS we Wrocławiu gromadził, weryfikował i analizował sprawozdania z realizacji *Programu AOOD*, do czego zobowiązał się w umowach z organizacjami pozarządowymi. Na podstawie tych sprawozdań sporządzono i przekazano Wojewodzie Dolnośląskiemu rozliczenia środków z Funduszu Solidarnościowego w zakresie rzeczowym i finansowym w terminie ustalonych w umowach dotacyjnych, tj. 14 stycznia 2021 r. (edycja na lata 2019-2020) i 14 stycznia 2022 r. (edycja na 2021 r.).

(akta kontroli: tom I str. 127-136)

Niewykorzystane środki gmina Wrocław zwróciła w terminie określonym w umowie dotacyjnej, tj. do 15 stycznia 2021 r., kwotę 1 089 676,90 zł (edycja 2019-2020) oraz do 15 stycznia 2022 r. kwotę 346 787,41 zł (edycja 2021).

(akta kontroli: tom I str. 51)

7. Dyrektor MOPS we Wrocławiu składając wyjaśnienia dotyczące ewentualnych problemów związanych z realizacją *Programu AOOD* podał, że nie widzi większych trudności w jego realizacji, zaś obowiązujące uregulowania prawne stwarzają optymalne warunki do zapewnienia pomocy osobom niepełnosprawnym. Dodał ponadto, że wprowadzenie minimalnego standardu usług pozwoliłoby zabezpieczyć wykonanie usługi asystenckiej na podstawowych poziomach, natomiast pozostałe potrzeby osób z niepełnosprawnościami należałoby ustalać indywidualnie. Zwrócił także uwagę, że w najnowszej edycji programu (2022 r.) określono zakres usług asystenckich, który jest bardzo szeroki i zbliżony do usług opiekuńczych czy opieki wychowawczej.

(akta kontroli: tom I str. 31-34)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

MOPS we Wrocławiu podejmował stosowne działania w celu realizacji *Programu AOOD*. Realizując *Program AOOD* wydano łącznie 2 563 685,70 zł, tj. 64,1% łącznej kwoty, w tym 1 642 010,63 zł, tj. 60,1% przyznanej kwoty w ramach edycji 2019-2020 oraz 921 675,07 zł, tj. 72,7% w ramach edycji na 2021 r. Niewykorzystanie zaplanowanej puli środków finansowych w głównej mierze spowodowane było czynnikami i okolicznościami zewnętrznymi, niezależnymi od MOPS we Wrocławiu, takimi jak m.in.: późne rozpoczęcie *Programów AOOD*, brak odpowiedniej liczby kandydatów na asystentów oraz sytuacją związaną z pandemią COVID-19. Środki finansowe zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem. Wydatki były poniesione w okresie kwalifikowalności oraz na zadania określone w *Programie AOOD*. Dokonano przy tym terminowego zwrotu niewykorzystanej części środków z Funduszu Solidarnościowego na rachunek Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu.

⁴² Dz.U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Wrocław, września 2022 r.

Kontroler
Marek Skrzypecki
doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

.....
podpis